

KAYNAKLAR :

- 1 — Kanner, L. *Child Psychiatry*. Charles, C. Thomas. Publisher. Springfield, Illionis V.S.A. 1930, S. 752 - 753
- 2 — Reginald S.L. «Suicide and Attempted Suicide in Childeren and Adolescents.» Yochelson, L. *Sympesium on Suicide* kitabında. Wash, D. C., Oct. 14, 1965. George Washington Univ., 1967, S. 93-105.
- 3 — James, M. T. «Suicide and Suicidal

Attempts in Childeren and Adolescents.» *American Journal of psychiatry*. 118, 719-724.

- 4 — Achte, K. A. «The Psychopathology of Suicide and Attempted Suicide.» World Health Organization Regional Office for Europe. *Suicide and Attempted Suicide in Young People; report on a conference*, Luxembourg. 19-23 August 1974. Copenhagen. WHO. 1976. S. 92.

Yaşlılık Sorunlarına Bir Bakış

Dr. Linda J. HİMOT

Batı bilim dünyasında, yakın geçmişte ortaya çıkan ilginç gelişmelerden biri de, yaşlılık bilimi ve yaşlılık hekimliği (gerontoloji ve geriatri) alanlarına gittikçe daha çok sayıda kişinin katılmasıdır. Ekonomi, kent planlamacılığı, mimarlık, felsefe, mikro-biyoloji, diyet uzmanlığı vb. gibi çok farklı mesleklerden gelen araştırma ve uygulayıcı kişiler, yaşlanmanın anlaşılmasına, yaşlıların bakım ve tedavisine yapabilecekleri önemli katkıları olaçağını ileri sürmektedirler. Uzman olmayan kişiler için de, kitapçıların raflarında, ilgi çekici başlıklar ve parlak renklerle bezenmiş, «Güzel ve Uzun Bir Yaşama Doğru» (Puner, 1974); «Evinizdeki Yaşlı» (Poe, 1939) gibi yol gösterici nitelikte birçok kitap bulunmaktadır.

Bu etkinliğin ve ilginin temelinde, dünyanın nüfus yapısında yavaş yavaş ortaya çıkmış olan değişimler bulunmaktadır. Bu değişimler, şu anda gelişmiş ülkelerde daha kolay göze çarpmakta, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde de az da olsa görülebilmektedir. Çocukluk ve orta yaşlılığın hastalık ve ölüm oranlarındaki azalmalar, daha çok sayıda insanın ileri yaşlara kadar gelmesine yol açmıştır. Hastalık ve ölüm oranlarındaki azalmalar, doğurganlık oranlarındaki düşme ile birleşince, yaşlıların toplam nüfus içindeki oranının artmasına yol açmıştır. Örneğin, İngiltere'de, 1901 yılında, 65 yaşın üzerinde 1.7 milyon insan bulunmaktaydı ve bunlar toplam nüfusun % 5'ini meydana getirmekteydiler. Halbuki, 1951 yılında, bu insanların sayısı 5.3 milyona yükselmiş, nüfus içindeki oranları da % 11'e çıkmıştır (Hodkinson, 1975). Türkiye'de sadece 1970-1975 nüfus sayımları arasındaki beş yılda, yaşı 65'in üstünde olan kişilerin sayısı 2500 bin daha artarak, 1.8 milyona ulaşmış, genel nüfus içindeki oranları

ise % 4.4'den % 4.5'e çıkmıştır (Devlet İstatistik Enstitüsü, 1975).

Yaşlıların kendileri de bu duruma sessiz kalmamışlardır. Amerika Birleşik Devletlerinde Gri Panterler ve Yaşlıların Gücü gibi örgütler, siyasal etkinlik grupları olarak çalışmış, yasama organını çeşitli konularda etkilemişlerdir. Yaşlıların, kendine özgü sorunları ve gereksinimleri olan ayrı bir grup olarak kabul edilmesi yakın geçmişte A.B.D. hükümeti tarafından Ulusal Yaşlılık Enstitüsü'nün kurulmasıyla daha da güçlenmiştir.

Tıp hizmetlerine başvurma oranlarına bakarak da, yaşlıların ne kadar çok gereksinimleri olduğu anlaşılabilir. İngiltere'de, tüm hastahane yataklarının üçte ikisi yaşlı hastalar tarafından işgal edilmektedir. Nüfusun % 10' u 65 yaşın üzerinde bulunan A.B.D.'de ise yaşlılar, pratisyen hekimlere yapılan ziyaretlerin % 20'sini, tüm hastahane yataklarının üçte birini işgal etmektedirler. Buna benzer istatistikler Türkiye'de henüz yayınlanmamış olmakla birlikte, 1975 nüfus sayımına göre, belirgin şekilde sakat tüm kişilerin üçte ikisinin, 65 yaşın üstünde oldukları görülmektedir. Bu bilgilere dayanarak, tıbbi durumları, belirgin olmasa da bakıma ve tıbbi yardıma muhtaç olanlar arasında yaşlıların yüksek bir oranda buldukları tahmin edilebilir.

Yaşlıların, destekleyici bir çevre içinde barınma ihtiyaçları, Türkiye'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı (SSYB) tarafından ele alınan sorunlardan biridir. Çok yönlü toplumsal ve ekonomik denemelerin sonucu olarak, ileri yaşlara ulaşan insanların, yanında yaşayabilecekleri bir çocukları bulunmamakta, ya da kalabalık bir aile içinde yaşasalar bile kendilerini yalnız ve terkedilmiş görmektedirler. Bu ihtiyaca bir cevap olarak, SSYB, Yaşlılar

Huzur - Dinlenme ve Şifa Yurtları'nın (YH-DŞY) sayısını arttırmaktadır. (1) Bu kurumlar hem, 65'in üzerindeki sağlıklı yaşlılara rahat bir çevre, çeşitli uğraşlar, dostluk - arkadaşlık ilişkileri sağlamakta yardımcı olmakta, hem de kendi başına yaşayamayacak derecede bakıma muhtaç, ya da uzun süreli tedavi ve rehabilitasyona ihtiyacı olan yaşlılara hizmet etmektedir.

Geçmişte, daha sınırlı oranda bu tip hizmetler bulunmaktaydı. Fakat bunlar çoğunlukla yerel belediyeler tarafından çok küçük bütçelerle desteklenmekte ve eski «acılar evi» gibi, terk edilmiş ve zavallı yaşlılara hizmet etmekteydiler. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının YH-DŞY'lerini açmaktaki amacı çok daha geniş kapsamlıdır. Bu kurumlar yaşlıların yalnız bedensel gereksinimlerini değil, duygusal ve zihinsel gereksinimlerini de karşılamaya yönelmişlerdir. Örneğin, yaşlılara yeni ilgililer bulmada yardım etmeyi, yaratıcı çalışmalar yaptırılmayı ve yaşama zevkini kazandırmayı amaçlamaktadır (bkz. SSYB, tarihsiz). Bu saygıdeğer amaçları gerçekleştirebilmek için sadece binalar ve araçlar değil, iyi yetişmiş ve işe gönülden katılan bir ekip de gereklidir. İşte asıl önemli sorun bu noktada karşımıza çıkmaktadır.

İşsizliğin önemli ulusal sorunlardan biri olduğu Türkiye'de, bir kuruma eleman bulmak, hele devlet memuru olmanın güvencesi sözkonusu olunca, zor değildir. Hatta, bakıcı, hemşire, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve yönetici gibi, yetişmiş personeli bulmak, biraz daha zor olsa da yine mümkündür. Gerçek sorun bu kişilerin yetişmiş, eleman kişiler olmaları yanında yaşlıların sorunlarını gözleyebilecek, onlarla çalışmaya ilgi duyacak, zevk alacak ve bu tür çalışmayı doyurucu bulacak kim-seleri bulmaktır.

Bu yazar tarafından 1977 yılında, yeni kurulmuş bir YH-DŞY personeli üzerinde yürütülen, ve henüz yayınlanmamış bir çalışmada, bu kişilerden sadece % 9'unun, yaşlılarla çalışmak istedikleri için bu işi seçtikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Huzur Evinde yaşlılarla çalışmak istedikleri için bu işi seçtikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Huzur Evinde yaşlılarla çalışma tecrübesi kazandıktan sonra, bu kişilerin % 20'den daha azı, yeniden seçme olanağı ver-tilse, aynı işi seçeceklerini söylemişlerdir. Yaşlılarla çalışmayı, mesleğe girerken seçenlerin yüzdesine göre, bu oranlarda biraz artma varsa da, tutumlarda önemli bir değişiklik ortaya çıktığını söylemek oldukça zordur. Ter-

cihlerdeki bu değişme, yaşlılarla temas sonucu olarak ortaya çıkmamaktadır. Bu tercihler ile, Huzur Evinde çalışma süresinin uzunluğu arasında, veya iş nedeniyle yaşlılarla temas miktarı arasında anlamlı korelasyonlar bulunmamıştır.

Bulguların en düşündürücü olanı ise, en yüksek düzeyde eğitim görmüş personelin psikologlar, sosyal hizmet uzmanları yaşlılarla çalışmayı en az sezenler olmaları, çoğunluğun yaşlılarla çalışmanın hiçbir yönünden zevk almadığını söylemesidir. Bu elemanlar, kendi düşünceleri ile yaşlıların düşünceleri arasında büyük farklılıklar görmekte, yaşlıları çok eleştirici ve katı tutumlu olarak algılamaktadırlar. Yaşlılardan birşey alamadıklarını, hattâ en basit dostça sohbetleri bile paylaşamadıklarını hissetmektedirler. Yaşlıların gereksinimlerini karşılayamadıklarını düşünerek, kendilerini engellenmiş hissetmekte, işlerinin tekdüzeliğinden sıkılmaktadırlar. Bu duygularının nedenleri kendilerine sorulduğunda, bu elemanlar, yaşlılığın kendi başına gözlenmesi olayının bile karamsarlık yaratıcı nitelikte olduğunu söylemektedirler. Halbuki bu yazara göre bu duyguları, yaşlılarla yaratıcı ilişkiler kurmadaki eksikliklerinden doğmamaktadır.

Bu gibi genç meslek elemanlarını, yaşlılarla çalışmaya nasıl özendirileceğimiz konusu, bütün alanlardaki eğitimciler için önemli bir sorun olmalıdır. Yaşlılarla çalışmanın hiçbir doyum sağlamadığı, bir zaman kaybı olduğu ve sıkıcı olduğu, gibi önyargıların aşılması gerekmektedir. Yaşlılarla çalışmada, gençlerle çalışmaya göre daha az doyum bulunsa da, bu alanda yine doyumlar vardır ve bunları görmezlikten gelmemeliyiz. Saul (1974), bir dizi öğrenci kısa öyküde, yoksunluk ve hatta ölüm karşısında, yaşlıların onurlarını ve umutlarını sürdürmeye katkıda bulunmaktan do-gacak doyumlara örnekler vermektedir.

Yaşlılık uzmanlığının, yeni bir uzmanlık alanı olarak «öncü» nitelikte olması da başka bir çekici yönüdür. Bu alanda henüz hiçbirşey hazır ve kesin değildir. Programlar birbirinden çok farklı çizgilerde yürütülmekte, yaşlılarla çalışmanın yeni yollarını araştırma girişimleri desteklenmektedir. Gerçekten de, yaşlılık uzmanlığının temel düzenleyici teknik ve ilkelerini geliştirme konusunda yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bu alana giren her kişi yeni bir katkıda bulunabilir. Bu noktalar, yaşlılık uzmanlığı alanındaki araştırmalar için de geçerlidir. Yaşlılık uzmanları bu alanın büyük gizli gücünü daha yeni yeni ortaya çıkarmaya başlamışlardır ve bu alanda önemli olanaklar bulunmaktadır. Pahalı araçlar ve gereçler olmadan da bu alanda yararlı birçok araştır-

1) Yeni adı : Yaşlılar Huzur Evi